

Aniversări

Compoziție în oglindă

În cabina de teatru, imaginea doamnei Dina Cocea s-a reflectat o viață întreagă în oglinda cu trei canaturi. Nu mai multe vor fi, de aceea, întrebările pe care i le adresăm, la împlinirea unei vârste venerabile.

□ Ce mai faceți, stimate doamnă?

■ Viețuiesc, nu supraviețuiesc, și-n fiecare zi mă bucur că sunt. Asta a fost starea mea naturală, de când mă știu: longevitatea moștenită, cred, pe linie maternă nu-i o povară, deocamdată. Citesc, primesc lume, stau la televizor și ascult radioul până la ore târzii. Curiozitatea pentru evenimente mi-a rămas intactă, chiar la anii pe care-i am și-i declar fără stânjenire. Bătrânețea nu mă sperie – mă deranjează; cinci minute pe zi, la prima întâlnire cu oglinda. Pe urmă caut să mă obișnuiesc cu piedicile puse de vârstă. Nu mai pot să mă duc la spectacole, să mă plimb pe stradă, mi-e greu să ies în oraș. Fotoliul în care-mi petrec multe ore pe zi a devenit loja unei spectatoare atente la sine și la lumea din jur, pline de înțelegere. Privitoare ca la teatru, cu o viziune tonică, nu lipsită, însă, de o undă de scepticism, uneori; avantajul de a fi văzut multe și contrariul său îmi dau o stare de echilibru.

□ Ce-nseamnă teatrul pentru dumneavoastră?

■ O ipoteză de cunoaștere, de înțelegere a omului sub toate aspectele. Cred că actorul, asumându-și existențe fictive posibile, încearcă o interpretare a lumii în cheie proprie. A, dacă reușești sau nu, depinde... Asta-i o întrebare ce te însoțește de la prima urcare pe scară până la ultimul rol. Pentru mine, cel puțin, teatrul n-a reprezentat nici încercarea de a mă „demonstra”, nici, așa cum se spune de obicei, dorința de a intra „în comunicare cu ceilalți”, de la bun început presupusă, de vreme ce apari la rampă. Privindu-l ca ipostază de cunoaștere, am căutat să-i explorez toate posibilitățile de expresie. Numai cronicar dramatic n-am devenit, deși recunosc că m-ar ispiti combativitatea publicistică. Dar, probabil fiindcă sunt fiică și nepoată de mari ziaristi și întemeietori de presă, în loc să mă încurajeze, asta mi-a creat o rețineră. Din tot ce am făcut în viață, postura de întemeietoare și organizatoare de teatru m-a exprimat cel mai complet. Dar spiritul meu „managerial” n-a fost întotdeauna la înălțimea dorinței. Când ești făcută pentru asta, ajungi Lucia Sturdza Bulandra... Întemeind, cu un grup de colegi, o companie teatrală, care a durat opt ani, din 1941 până la naționalizare, i-am spus „Teatrul Nostru”. Lansam un semnal, urmăream un program de modernizare. Bineînțeles, ne interesa și performanța individuală a uneia sau alteia dintre vedetele trupei – sau a invitaților în reprezentație: Marioara Voiculescu, doamna Bulandra ș.a. Dar și instaurarea unui spirit nou, cooperant, deschis sensibilității publicului. Un spectator de 40 de ani, de pildă, care venea la Teatrul Nostru, apucase

două războaie mondiale, o înflorire fără precedent a vieții urbane în București, dar, în același timp, și rebeliunea, tulburările de stradă, camuflajul etc. Mai corespundea stilul și repertoriul tradițional acestor transformări rapide din viață? În timpul războiului, mai ales, dar și câțiva ani după, ca și în timpul dictaturii ceaușiste, lumea umplea sălile de spectacole. Teatrul Nostru deschidea o fereastră, oferea o speranță culturală de contact cu lumea occidentală, în plin război. Am jucat atunci dramaturgie americană, O'Neill în special, un autor necunoscut încă la noi, piese franțuzești de bună calitate, Anouilh, de pildă.

□ Ce ați devenit dumneavoastră datorită scenei?

■ O persoană care se cunoaște mai bine pe ea însăși; poate că altă profesie nu mi-ar fi oferit integral această șansă. Mă gândesc la un rol de succes, interpretat câțiva ani buni pe scena Naționalului: Doamna lui Ieremia. Reușita actoricească – atâta câtă a fost – era, mărturisesc acum, și rezultatul unui dialog peste ani cu Nicolae Iorga (pe care-l cunoscusem adolescentă fiind, dar în prezența lui nu scosesem o vorbă, blocată de emoție): „Domnule Iorga, iată că vă înțeleg”! În teatru am intrat fără să fiu eleva vreunui maestru român, pregătirea mi-o făcusem în Franța, cu mătușa mea Alice Cocea și, din câte văd, nu las urmași. Mă gândesc că, dacă aș fi interpretat rolurile în care s-a remarcat Valeria Seciu, poate că publicul ar fi descoperit o continuatoare a mea.

Dar, cum se spune, n-a fost să fie. Am jucat mult, dar măsura nu mi-am dat-o decât în partiturile de compoziție: ce să faci în rolurile de cochetă sau de „dușman de clasă” din repertoriul realist-socialist, care m-au chinat câțiva ani? Cochetă am înțeles să fiu în viață, e o componentă a feminității, dar pe scenă o asemenea partitură mi se părea prea la îndemână, chiar simplistă. Fiindcă sunt încă fascinată de textul dramatic, risc, poate, să par de modă veche atunci când mă revoltă amputările lui și experimentele scenice lipsite de sens. O spun tranșant: acesta-i un avantaj al vârstei înaintate, când nu mai ai de ce să emiți opinii complezente. Teatrul mi-a dat o lume cât am fost pe scenă și mi-o aduce în casă – colegi, foști parteneri, foști elevi sau spectatori fideli – acum, când o contemplant din colțul în care stau. Fiindcă, deși aparent autoritară, sunt, în fond, un temperament tolerant, nu dau sfaturi și nu încerc să impun concluzii definitive. Existența fiecăruia este irepetabilă și conține un mister care trebuie să-și găsească propria-i dezlegare. Dacă n-aș ști asta din experiența vieții mele – care n-a fost una liniară, lipsită de contradicții –, aș fi învățat-o din cei peste 50 de ani petrecuți pe scenă, întruchipând personaje posibile. Sau, în realitate, chiar așa s-a și întâmplat?

Dina Cocea – o imagine nostalgică

TITA CHIPER